

IPO và thoái vốn nhà nước: Kỳ vọng tăng tốc

HUY LONG

Thị trường Việt Nam với các chỉ số kinh tế tăng trưởng tốt và ổn định được dự báo sẽ tiếp tục có sức hấp dẫn nhất tại khu vực Đông Nam Á và thu hút mạnh các dòng vốn đầu tư nước ngoài. Theo đó, xu hướng IPO và thoái vốn nhà nước sẽ tăng dần và ngày càng có nhiều doanh nghiệp/tổng công ty lớn tham gia.

Gia tăng IPO và thoái vốn

Công ty cổ phần Chứng khoán Maritime (MSI) cho biết, mức vốn hóa thị trường chứng khoán (TTCK) Việt Nam hiện chỉ chiếm 33% GDP, nên dư địa tăng trưởng và mở rộng quy mô thị trường còn rất lớn với nhiều ưu đãi từ các hiệp định thương mại tự do đa phương và song phương mà Việt Nam đã và đang ký kết với các quốc gia và khu vực. Tuy nhiên, để nắm bắt được cơ hội này, Chính phủ cần có các giải pháp hỗ trợ thị trường đẩy nhanh tiến độ niêm yết các công ty đã IPO hoặc thoái vốn trên sàn giao dịch chứng khoán tập trung, tối thiểu là sàn UpCom; nhanh chóng hoàn thiện và ban hành các nghị định và thông tư hướng dẫn chi tiết các quy định liên quan đến TTCK, thực hiện cổ phần hóa và thoái vốn gắn liền với niêm yết, rút ngắn thời gian

sở hữu nhà nước tại các doanh nghiệp không cần nắm giữ và đơn giản hóa các quy trình, hồ sơ thủ tục nhằm tạo thuận lợi cho cả doanh nghiệp và nhà đầu tư.

Theo đánh giá của MSI, sau 15 năm đi vào hoạt động và phát triển, TTCK Việt Nam đã ghi nhận sự tăng trưởng mạnh mẽ về cả quy mô và chủng loại hàng hóa. Tính đến cuối tháng 4/2016, đã có 692 mã cổ phiếu, chứng chỉ quỹ niêm yết trên hai sàn HOSE và HNX, 291 mã đăng ký giao dịch trên sàn UpCom, 1.457 mã cổ phiếu OTC và gần 600 loại trái phiếu niêm yết. Tuy nhiên, số lượng cổ phiếu niêm yết và giao dịch vẫn còn quá ít so với tổng số lượng các doanh nghiệp và công ty cổ phần đang hoạt động. Nguyên nhân chủ yếu là do ảnh hưởng của suy thoái kinh tế thế giới khiến kinh tế trong nước gặp khó khăn, các doanh nghiệp chỉ

ưu tiên duy trì sản xuất - kinh doanh và chưa có kế hoạch huy động vốn để mở rộng hoạt động; tiêu chuẩn niêm yết nâng cao khiến một số công ty không đáp ứng được, trong khi quy mô vốn hóa của TTCK Việt Nam trong năm 2015 chỉ khoảng 55 tỷ USD, rất thấp so với TTCK của các nước trong khu vực như Thái Lan (500 tỷ USD), Indonesia (450 tỷ USD), Philippines (200 tỷ USD). Điều này cho thấy, tiềm năng tăng trưởng của TTCK Việt Nam còn khá lớn.

Từ đầu năm 2016 đến nay, hoạt động cổ phần hóa và thoái vốn nhà nước diễn ra sôi nổi với những kết quả thành công ngoài mong đợi. Theo thống kê, tổng số lượng IPO và thoái vốn thành công trong 4 tháng đầu năm là 58 doanh nghiệp (HNX: 32, HOSE: 26). Trong đó, có những trường hợp tiêu biểu với giá bán thành công cao tại HNX là Tổng công ty Công nghiệp ô tô Việt Nam (VINAMOTOR) với tổng giá trị trúng giá là 1.250,5 tỷ đồng; Công ty trách nhiệm hữu hạn (TNHH) một thành viên Bến xe - bến tàu Quảng Ninh với giá trúng cao nhất là 50.700 đồng/cổ phiếu, cao gấp 5 lần giá khởi điểm và đây cũng là doanh nghiệp có số lượng cổ phần đặt mua gấp 12,5 lần lượng cổ phần chào bán, cao nhất tính trên cả 2 sàn HOSE và HNX. Công ty TNHH một thành viên Việt Nam Kỹ nghệ súc sản (VISSAN) là doanh nghiệp có tổng giá trị trúng giá cao nhất sàn HOSE (906,8 tỷ đồng) và giá trúng cao

nhất là 102.000 đồng/cổ phiếu (gấp 6 lần giá khởi điểm).

Các chuyên gia kinh tế nhận định rằng, hoạt động cổ phần hóa và thoái vốn nhà nước trong giai đoạn 2016 - 2020 sẽ diễn ra với quy mô lớn và chuyên nghiệp hơn. Dự kiến sẽ có khoảng 500 doanh nghiệp nhà nước (DNNN) IPO trong giai đoạn này với tổng số vốn huy động cho ngân sách nhà nước ước đạt khoảng 40.000 tỷ đồng. Còn theo tính toán của Ban Đổi mới và Phát triển doanh nghiệp, riêng thành phố Hồ Chí Minh sẽ sắp xếp 46 DNNN, trong đó thực hiện cổ phần hóa 14 tổng công ty, công ty mẹ - con. Bên cạnh đó, thị trường sẽ đón nhận sự tham gia của nhiều doanh nghiệp như: Công ty cổ phần Sữa Việt Nam (VNM), Công ty cổ phần Nhựa Bình Minh (BMP), Công ty cổ phần FPT (FPT), Công ty cổ phần Nhựa Tiền Phong (NTP), Tổng công ty cổ phần Bảo Minh (BMI)... Đây cũng là những đơn vị sẽ được SCIC thoái vốn theo chủ trương của Nhà nước trước năm 2020. Trong năm 2016, sẽ tiếp tục cổ phần hóa những đơn vị lớn như: Tổng công ty Bến Thành, Tổng công ty Viễn thông Mobifone, Tổng công ty Công nghiệp in bao bì Lixsin, Tổng công ty Địa ốc Sài Gòn (RESCO)...

Sức ép lựa chọn đầu tư mới

Theo đánh giá của MSI, lượng nhà đầu tư tổ chức và nhà đầu tư nước ngoài tăng cao đã làm thay đổi cơ cấu nhà đầu tư tham gia thị trường. Nếu như trước đây, số lượng nhà đầu tư cá nhân nhỏ lẻ chiếm phần lớn trong cơ cấu nhà đầu tư tham gia hoạt động đầu tư thì nay đã có sự dịch chuyển. Số lượng các nhà đầu tư tổ chức đã tăng lên đáng kể và với tiềm lực tài chính lớn, khả năng phân tích và đánh giá giá trị doanh nghiệp chuyên nghiệp, tiếp cận và xử lý thông tin nhanh chóng, các nhà đầu tư tổ chức đã mua cổ phần doanh

nh nghiệp với thành công cao hơn. Đặc biệt đối với những doanh nghiệp đầu ngành có hiệu quả kinh doanh tốt, tiềm năng tăng trưởng cao và những lợi thế đặc thù của doanh nghiệp (VISSAN là một trường hợp điển hình), các nhà đầu tư tổ chức sẵn sàng trả giá để sở hữu cổ phần của các doanh nghiệp này.

Ngoài sự tham gia mạnh mẽ của các nhà đầu tư tổ chức trong nước, trong thời gian gần đây, thị trường cũng đang tiếp nhận một lượng vốn rất lớn đến từ các nhà đầu tư nước ngoài, phần lớn từ Hàn Quốc (Lotte, CJ Group, Samsung), Nhật Bản (Aeon, Honda, Kirin Holding, Sumitomo), Thái Lan (Berli Jucker BJC, Central Group, Saha Group), Singapore (Dairy Farm)... Mục đích chủ yếu của nhà đầu tư nước ngoài là nhanh chóng thâm nhập vào thị trường Việt Nam, mở rộng thị phần và khai thác các lợi thế kinh tế mà Việt Nam đang có. Theo Trung tâm Lưu ký chứng khoán (VSD), tính riêng trong tháng 4/2016, đã có 496 nhà đầu tư nước ngoài (395 nhà đầu tư cá nhân và 101 nhà đầu tư tổ chức) được cấp mã số giao dịch chứng khoán, tăng 140% so với cùng kỳ năm 2015. Như vậy, trong 4 tháng đầu năm 2016, đã có tổng cộng 19.016 nhà đầu tư nước ngoài được cấp mã số giao dịch chứng khoán tại Việt Nam, trong đó có 2.908 nhà đầu tư tổ chức và 16.108 nhà đầu tư cá nhân. Điều này sẽ tạo ra một áp lực lớn đối với các nhà đầu tư trong nước, buộc họ phải lựa chọn đầu tư mới, nếu không muốn thua ngay trên sân nhà.

Theo MSI, nếu như trong giai đoạn trước đây, các nhà đầu tư thường tập trung tìm hiểu và đầu tư vào các công ty niêm yết thì hiện nay đã quan tâm nhiều hơn đến các doanh nghiệp IPO hoặc thoái vốn nhà nước. Có khá nhiều yếu tố là nguyên nhân của sự thay đổi này, nhưng chủ yếu là

do các chính sách pháp lý được điều chỉnh với phương hướng gần liên cổ phần hóa với niêm yết. Do đó, sau khi thực hiện cổ phần hóa, trong thời gian quy định, các công ty sẽ phải niêm yết trên sàn giao dịch chứng khoán tập trung (HOSE, HNX) hoặc tối thiểu là sàn UpCom. Điều này tạo sự an tâm cũng như gia tăng thêm lựa chọn cho nhà đầu tư. MSI nhận định, cùng với quyết tâm đẩy mạnh cổ phần hóa và thoái vốn nhà nước của toàn hệ thống chính trị, trong thời gian tới, nhiều doanh nghiệp lớn và các tổng công ty tiêu biểu sẽ phải thực hiện IPO hoặc thoái vốn. Đây là yếu tố rất tích cực giúp kích thích đầu tư, làm gia tăng dòng tiền đổ vào TTCK.

Bên cạnh đó, việc cho phép cơ chế bán khống (nhà đầu tư có thể vay chứng khoán để bán trước mua sau) để tạo nguồn cầu giúp giá cổ phiếu tăng trở lại; xây dựng quỹ hưu trí bổ sung và quỹ hưu trí tự nguyện cũng là những chính sách được các nhà đầu tư mong đợi như một giải pháp nhằm khai thông dòng vốn, kích cầu hiệu quả, qua đó có thể cân bằng lại thị trường và hỗ trợ cho nghiệp vụ quản trị rủi ro, đồng thời tạo sân chơi mới cho các nhà đầu tư. Thông tư số 203/2015/TT-BTC có hiệu lực từ ngày 01/7/2016 cũng được kỳ vọng sẽ giúp thanh khoản thị trường tăng mạnh. Theo đó, sẽ cho phép hoạt động giao dịch trong ngày và bán chứng khoán trước khi về tài khoản, cũng như đưa ra một số quy định, điều kiện đối với nhà đầu tư và công ty chứng khoán cung cấp dịch vụ. Theo dự báo của MSI, thời gian tới, sẽ có một lượng cung lớn các cổ phiếu có tiềm năng tăng trưởng tốt được bổ sung vào TTCK Việt Nam, giúp các nhà đầu tư có thêm nhiều lựa chọn, kích thích nhu cầu đầu tư và thu hút nhiều nguồn vốn mới từ trong nước và nước ngoài, qua đó góp phần tăng quy mô của TTCK ■